

Budapest, 2013. április 4.

Dr. Fazekas Sándor
vidékfejlesztési miniszter
Vidékfejlesztési Minisztérium
Budapest

Tárgy: a 2013. április 22-én, hétfőn,
az Európai Unió környezetvédelmi minisztereinek
informális tanácskozásán megvitatásra kerülő
„levegőminőség és városi környezet” témakör

Tisztelt Miniszter Úr!

Azzal a kéréssel fordulunk Önhöz, hogy támogassa az Európai Unió levegőminőségének javítására irányuló ambiciózus törekvést, mely az Unió környezetvédelmi minisztereinek április 22-i informális találkozásán kerül megvitatásra.

A főbb indokok a következők:

- 1. Az emberi egészségre gyakorolt hatások:** Az európai városlakók 80-97%-a van kitéve az egészségre káros mértékű légszennyezettségnek. A légszennyezettség évente megközelítőleg 420 000 uniós állampolgár korai elhalálózását okozza.¹ Magyarország e tekintetben az egyik legrosszabb helyzetben van Európában: csak a részecskeszennyezés (PM10) következtében évente mintegy 16 000 ember hal meg idő előtt, és ezek az emberek átlagosan több mint 10 évet veszítenek az életükből. Az Egészségügyi Világszervezet nemrégiben nem csak hogy bizonyította a légszennyezés jelentős egészségkárosító hatását, hanem azt is megállapította, hogy a jelenlegi EU-s levegőminőségi előírások messze nem képesek megvédeni az emberi egészséget.²
- 2. A környezetre gyakorolt hatások:** A levegőszennyezés káros hatással van a természetre és a biológiai sokszínűségekre, mivel az Európa nagy területeit érintő, a környezet savasodását és eutrofizálódást okozó anyagok mennyisége még mindig jóval meghaladja az érzékeny ökoszisztémák kritikus terhelési értékét.

¹ Janez Potočnik, European Commissioner for Environment – Speech: Air quality: Meeting the challenge of protecting our health and environment, http://europa.eu/rapid/press-release_SPEECH-13-4_en.htm

² Review of evidence on health aspects of air pollution – REVIHAAP, <http://www.euro.who.int/en/what-we-do/health-topics/environment-and-health/air-quality/publications/2013/review-of-evidence-on-health-aspects-of-air-pollution-revihaap>

3. **Óriási gazdasági veszteség:** Csupán a 2000-es évben a légszennyezettségből eredő egészségkárosodás 277 és 790 milliárd euró közötti kiadást eredményezett.³ Ha csak 25 európai nagyvárosban sikerülne elérni az Egészségügyi Világszervezet (WHO) által ajánlott PM_{2,5} határértéket, az már évi 31,5 milliárd eurós megtakarítást jelenthetne többek között az egészségügyi kiadásokban, a távolmaradások csökkenésében, de olyan nem kézzel fogható költségekben is, melyek például az általános közérzethez, várható élettartamhoz és az életminőséghez kapcsolódnak.⁴ Az Európai Bizottság Környezetvédelmi Főigazgatóságának költség-haszon elemzése évi 22–70 milliárd euró közé teszik azt a gazdasági hasznot, melyet a nemzeti kibocsátási határértékekről szóló EU-irányelv átdolgozása eredményezne.⁵
4. **Segít megvalósítani az éghajlatvédelmi célkitűzéseket:** A légszennyezéssel kapcsolatos új fellépés az Unió jelenlegi, éghajlatváltozást érintő erőfeszítéseit is segíteni fogja, mivel az üvegházhatást okozó gázok és a légszennyező anyagok általában ugyanazon forrásokból származnak. Bizonyos szennyezőanyagok, mint a korom és a metán közvetlen hatással vannak a levegőminőségre és a klímaváltozásra is.

A légszennyezés elleni erőteljesebb fellépést az európai állampolgárok jelentős többsége támogatja. A 2013-as Eurobarométer felmérés szerint a megkérdezett európaiak közel 80%-a véli úgy, hogy az EU-nak további intézkedésekre kellene javaslatot tennie Európa levegőminőségével összefüggő problémáinak kezelésére, 67%-uk szerint pedig az elmúlt tíz év során romlott a levegő minősége.⁶

Az intézkedések megvalósítását a következőkkel lehet elősegíteni:

1. **Lényegesen nagyobb mértékű kibocsátás-csökkentési kötelezettségvállalás az átdolgozott nemzeti kibocsátási határértékekről szóló EU-irányelv (National Emissions Ceilings, NEC) keretében.** Az újonnan vállalt szint meg kell, hogy haladja a 2005-ös levegőszennyezésről szóló tematikus stratégiában meghatározottat, és törekedni kell „olyan levegőminőségi szintre, mely nincs jelentősen káros hatással az emberi egészségre és a környezetre, és amely nem jelent ezekre nagyfokú kockázatot”.⁷
2. **Ágazati jogszabályalkotás az összes nagyobb forrásból származó szennyezőanyag-kibocsátás csökkentésére.** Sürgősen lépéseket kell tenni bizonyos ágazatok – például a közlekedési ágazat, a kis és közepes méretű égetés, a mezőgazdaság és az oldószer-felhasználás – magas kibocsátásának csökkentésére.
3. **A jelenleg hatályos uniós levegőminőségi előírások végrehajtása és kikényszerítése és azok jövőbeni szigorításának előrevetítése a legfrissebb WHO-ajánlások tükrében.**

Levelünk melléklete tartalmazza mindhárom pont részletes leírását.

³ „CAFE CBA Baseline Analysis 2000-2020.” (2005). Report to the European Commission by AEA Technology UK.

⁴ Answers to Key Questions on the Impact of Air Pollution on Health in Europe”, Aphekom, Summary report 2008 – 2011.

⁵ Ld. a Környezetvédelmi Főigazgatóság honlapját, pl. 2008 AEA "NEC CBA report #3",

<http://ec.europa.eu/environment/air/pollutants/cba.htm>

⁶ http://ec.europa.eu/public_opinion/flash/fl_360_en.pdf

⁷ Az EU 6. Környezetvédelmi Cselekvési Programja

A magyar kormány már részletes és a környezetvédő civil szervezetek által is támogatott programot⁸ fogadott el a PM10-kibocsátás csökkentésére. Az EU szigorúbb levegőtisztaság-védelmi szabályozása elősegítené ennek a programnak a megvalósítását. Egyúttal Magyarország a programra hivatkozva mutathatna példát az EU más országainak is.

Tekintve az emberi egészségben és a környezetben okozott óriási károkat, költségeket, elfogadhatatlannak tartunk bárminemű késlekedést a légszennyezés problémájának megoldásában. Számítunk az Ön támogatására a Tanács informális ülésén és az azt követő hónapokban.

Kérem, a Tanács ülésén képviselendő, illetve képviselt álláspontjáról a fentiek tükrében szíveskedjék tájékoztatni.

Tisztelettel:

Lukács András
elnök

⁸ 1330/2011. (X. 12.) Korm. határozat. a kisméretű szálló por (PM10) csökkentés ágazatközi intézkedési programjáról

Melléklet:

Civil szervezetek prioritásai a levegőszennyezésről szóló tematikus stratégia felülvizsgálatához

Háttérinformációk

A levegőszennyezés továbbra is komoly környezetvédelmi és egészségügyi probléma az Európai Unióban. A szálló por (PM) és az ózon magas koncentrációja rendkívül káros az emberi egészségre. A városlakók 80-97%-a van kitéve a WHO egészségvédelmi iránymutatásaiban meghatározott szintet meghaladó mértékű szennyezésnek.⁹ Ez évente közel fél millió ember korai elhalálozásához, a kórházi beutalások számának emelkedéséhez, a gyógykezelésnél többletköltségekhez és több millió kiesett munkanaphoz vezet.¹⁰

A levegőszennyezés a tagállamok pénzügyeire is jelentős kihatással van. Csak a 2000-es évben a légszennyezettségből eredő egészségkárosodás 277 és 790 milliárd euró közötti kiadást eredményezett¹¹ – és ez „csak” az egészségügyi kiadások összege, ehhez járulnak még többek között az ökoszisztémában és a növénytermesztésben okozott károk költségei. A levegőszennyezés káros hatással van a természetre és a biológiai sokszínűségekre, mivel az Európa nagy területeit érintő, a környezet savasodását és eutrofizálódást okozó anyagok mennyisége még mindig jóval meghaladja az érzékeny ökoszisztémák kritikus terhelési értékét.

2013. januárban az Egészségügyi Világszervezet (WHO) arra a következtetésre jutott, hogy 2005 óta jelentős mennyiségű új tudományos bizonyíték látott napvilágot, amely messzemenően megerősíti a WHO levegőminőségi iránymutatásait.¹² És ami még aggasztóbb, a legutóbbi kutatások kimutatták, hogy a 2005-ös iránymutatásokban megadottaktól alacsonyabb értékek mellett is bekövetkezhet károsodás. Úgy tűnik, az egészségkárosodás típusainak köre is sokkal szélesebb, mint azt korábban gondolták: összefüggéseket fedeztek fel a légszennyezés és az idegrendszer fejlődése, a kognitív funkciók, valamint a cukorbetegség között.

Annak ellenére, hogy a légszennyezés káros hatásait bizonyító tanulmányok egyre csak sokasodnak, a közelmúlt légszennyezést szabályozó EU-s politikájára a késlekedés és a lehetőségek elszalasztása jellemző. Ezt jól példázza a 2008-as levegőminőségi irányelv hatályba lépési határidejének meghosszabbítása és a nemzeti kibocsátási határértékekről szóló irányelv (NEC) felülvizsgálatának többszöri elhalasztása.

2013-ban, a „Levegő Évében” az EU-nak lehetősége van helyrehozni a dolgokat. Az Európai Bizottság várhatóan szeptemberre kidolgoz egy javaslatcsomagot. Alább felsoroljuk azt a három azonnali intézkedést, amelyek együttes megvalósítása helyes irányba terelheti az Európai Uniót annak érdekében, hogy elérjük azt a „levegőminőségi szintet, mely nincs jelentősen káros hatással az emberi egészségre és a környezetre, és amely nem jelent ezekre nagyfokú kockázatot”¹³. A javasolt azonnali intézkedések tehát a következők:

⁹ „Air quality in Europe – 2012 report.” EEA Technical Report No 4/2012.

¹⁰ „Assessment of the health impacts of exposure to PM2.5 at a European level.” ETC/ACC Technical Paper 2009/1 (June 2009).

¹¹ „CAFE CBA Baseline Analysis 2000-2020.” (April 2005). Report to the European Commission by AEA Technology UK.

¹² „Review of evidence on health aspects of air pollution – REVIHAAP”. WHO, January 2013.

¹³ Az EU 6. Környezetvédelmi Cselekvési Programja

1. Ambiciózus felelősségvállalás a kibocsátás-csökkentésre az átdolgozott NEC irányelvben, mind a jelenlegi, mind az „új” szennyező anyagok esetében;
2. Ágazati jogszabályalkotás az összes nagyobb forrásból származó szennyezőanyag-kibocsátás csökkentésére;
3. A környezeti levegőminőségi határértékek kikényszerítése és szigorítása.

Azzal a felhívással fordulunk a három európai uniós intézményhez, hogy jussanak megállapodásra mindhárom azonnali intézkedést illetően, és minél előbb kezdjenek el munkálkodni e cél megvalósításán 2013-ban.

1. számú azonnali intézkedés: ambiciózus felelősségvállalás a kibocsátás-csökkentésre az átdolgozott NEC irányelvben

A NEC irányelv az EU levegőszennyezés-ellenőrzéssel kapcsolatos szabályozásának sarokköve. A bizottság 2005-ös levegőszennyezésről szóló tematikus stratégiája (TSAP) a NEC irányelv felülvizsgálatát a TSAP 2020-as átmeneti célkitűzéseinek megvalósításának egyik legfontosabb eszközeként említi. A felülvizsgálat során 2020-ra új kibocsátási határértékek kerülnének meghatározásra és a szállópor (PM_{2,5}) határértékének megadásával négyről ötre bővülne a légszennyező anyagok száma.

A NEC irányelv hatékony eszköznek bizonyult a légszennyezettség csökkentésére és a tagállamok viszonylag jól hajtották végre az abban előírtakat. A nemzeti kormányok legfrissebb, 2011-ről írt jelentései szerint a 108 határértékből 92-t teljesítettek.¹⁴ A 16 várható jogszabálysértésből több is csak kisebb mértékű. Szokásos üzletmenet mellett 2020-ra széles körben számíthatunk az összes 2010-es határérték betartására.¹⁵ Ugyanez érvényes azokra a 2020-as vállalásokra is, melyeket az EU és a tagállamok az átdolgozott Göteborgi Jegyzőkönyv alapján tettek, ami még a szokásos üzletmeneti várakozások szerinti forgatókönyvnél is kevesebb ambícióról tesz tanúbizonyságot.¹⁶ Ebből kifolyólag a tagállamoknak nem lesz szükséges további erőfeszítést tenni a Göteborgi Jegyzőkönyvben meghatározott célok eléréséhez, és így a levegőminőség további javulása sem várható.

Nyomós indokok szólnak amellett, hogy az átdolgozott NEC irányelv sokkal nagyobb mértékű kibocsátás-csökkentési kötelezettségvállalást írjon elő. A NEC irányelv felülvizsgálatához és a Göteborgi Jegyzőkönyv felülvizsgálatához készített költség-haszon elemzések kimutatják, hogy csak a pénzben kifejezhető egészségügyi előnyök is jelentősen meghaladják a becsült költségeket még az elemzésben szereplő legnagyobb kibocsátás-csökkentési szintek esetén is.¹⁷ Egy ambiciózus NEC irányelvnek kulcsfontosságú szerepe van a határokon átnyúló légszennyezés okozta egészség- és környezetkárosodás csökkentésében és így az EU 6. környezetvédelmi akcióprogramjában kitűzött célok megvalósításában.

Ezért azzal a felhívással fordulunk az Európai Bizottsághoz, az Európai Parlamenthez és a Tanácshoz, hogy fogadjon el ambiciózus, kötelező érvényű kibocsátás-csökkentési vállalásokat 2020-ra, 2025-re és 2030-ra. A 2020-as vállalásoknak jóval meg kell haladniuk a felülvizsgált Göteborgi Jegyzőkönyvben és a 2005-ös TSAP-ben előírtakat. 2030-ra pedig

¹⁴ “NEC Directive Status Report”. EEA Technical report No 6/2012.

¹⁵ TSAP Report #1. « Future emissions of air pollutants in Europe – Current legislation baseline and the scope for further reductions » (June 2012).

¹⁶ “Environmental improvements of the revision of the Gothenburg Protocol”. CIAM Report 1/2012 (May 2012).

¹⁷ “Cost-benefit Analysis of Scenarios for Cost-Effective Emission Controls after 2020”. EMRC, November 2012.

meg kell hogy valósuljon egy olyan jelentős mértékű előrelépés, hogy teljesülhessenek az EU 6. környezetvédelmi akcióprogramjában kitűzött hosszú távú célok vagyis olyan „levegőminőségi szint, mely nincs jelentősen káros hatással az emberi egészségre és a környezetre, és amely nem jelent ezekre nagyfokú kockázatot”

Egy ilyen ambiciózus, felülvizsgált irányelv nagyban segítheti az éghajlatváltozással kapcsolatos problémák kezelését is. Ennek eléréséhez kötelező érvényű csökkentési felelősségvállalásra van szükség a metán – ami egy erős üvegházhatást okozó gáz és ózonprekurzor, mely az emberi egészségre és a környezetre is káros – és a korom esetén, egy új, kötelező érvényű PM_{2,5}-határérték meghatározásával.

Kérjük tehát az Európai Bizottságot, hogy dolgozzon ki egy nagyratörő kibocsátás-csökkentésről szóló jogszabályjavaslatot a négy jelenleg is szabályozott szennyezőanyagra, a PM_{2,5}-határértékre és a metánra vonatkozóan, illetve javasoljon új intézkedéseket a korom és a higany kibocsátásának csökkentésére.

2. számú azonnali intézkedés: ágazati jogszabályalkotás az összes nagyobb forrásból származó szennyezőanyag-kibocsátás csökkentésére

A szennyező forrásokkal kapcsolatos politikát sok érdekelt fél – ide értve a regionális és a városi hatóságokat – a légszennyeztség-csökkentés egyik leghatékonyabb módjának tartja. Ez a politika bizonyos kibocsátások gyors és hatékony csökkentését eredményezheti és így megkönnyítheti a levegőminőségi előírások teljesítését.

Számos forrást különösen problematikusnak találtak, mivel azok légszennyező-anyag kibocsátása igen jelentős. Ide tartoznak a mezőgazdasági ágazat (ammónia, metán, elsődleges szálló por), a háztartási szilárd tüzelőanyagok égetése (részecskeszennyezés – PM, illékony szerves vegyületek – VOC), a kis égetőüzemek (NO_x, SO₂, PM), a közúti járművek (NO_x, PM), a nem közúti mobil gépek és berendezések (NO_x, PM), a nemzetközi hajózás (SO₂, NO_x, PM) és az oldószerhasználat (VOC).

Ezen források esetében dacára a már meglévő csökkentési lehetőségeknek és a jól dokumentált, könnyen elérhető kibocsátás-csökkentési technológiáknak és alternatíváknak, az EU-s jogszabályi keret nem elegendő, nem megfelelő vagy nem létezik. Ha ezeken a területeken nem történik előrelépés, máshol lesz szükség további erőfeszítésekre, például a levegőminőség-ellenőrzés helyi szintjén vagy a már jelenleg is szabályozott források kibocsátásának további csökkentésének megoldásával, ami nehezebb, illetve költségesebb lehet. Továbbá, az EU tudományos eredményekre alapozott levegőminőségi határértékeinek politikai támogatottsága nagy mértékben függ attól, hogy az Unió mennyire tesz valós erőfeszítést a szóban forgó kibocsátások csökkentésére.

A felülvizsgálat során az említett források műszaki és nem műszaki jellegű lehetőségeinek áttekintése is szükséges. A használatban lévő termékek, járművek vagy építőipari gépek esetében szükség van új előírásokra, de ezeket ki kell egészíteni átalakítást segítő ösztönzőkkel, gazdasági eszközökkel, piacfelügyelettel és üzemeltetési szabályzattal.

Ezért felszólítjuk mindhárom uniós intézményt, hogy tegyenek azonnali lépéseket az összes olyan forrás szabályozására, melyekkel kapcsolatban jelenleg az uniós jog nem rendelkezik, elégtelen vagy nem megfelelő, az Európai Bizottságot pedig arra, hogy ágazatspecifikus jogszabályjavaslatokat is foglaljon bele 2013-as jogalkotási csomagjába.

3. számú azonnali intézkedés: az EU-s környezeti levegőminőségi határértékek kikényszerítése és szigorítása

Az emberi egészség és a környezet védelmének érdekében megállapított, Unió-szerte kötelező érvényű határértékek nagyon hatékony eszköznek bizonyultak a levegőminőség javítására és a helyi szintű intézkedések elindítására. Valójában ezeknek a határértékeknek a meghatározása volt sok helyen a cselekvés fő ösztönzője.

Ám a jelenlegi EU-s levegőminőségi előírások nem védik eléggé egészségünket. Az uniós határértékek elmaradnak a WHO-ajánlásoktól – és az Egyesült Államokban érvényben lévő előírásoktól is¹⁸ – különösen a finom részecskék (PM_{2,5}) esetében. A szigorúbb előírások közép és hosszú távon sok előnnyel járnának. Ha csak 25 európai nagyvárosban sikerülne elérni a WHO által ajánlott PM_{2,5} határértéket, az már évi 31,5 milliárd eurós megtakarítást jelenthetne többek között az egészségügyi kiadásokban, a távolmaradások csökkenésében, de olyan nem kézzel fogható költségekben is, melyek például az általános közérzethez, várható élettartamhoz és az életminőséghez kapcsolódnak.¹⁹

A levegőminőségi határértékek szigorú betartatása az állampolgárok egészségének megőrzése érdekében is létfontosságú. A „rugalmasság” bevezetése a határérték-előírások alkalmazásában – például határidők meghosszabbításának vagy partnerségi megállapodásoknak a formájában – azt eredményezheti, hogy a határértékek kikényszeríthetlenné és így értelmetlenné válnak.

A felülvizsgálat során ezért törekedni kell az EU-szintű kötelező határértékek szigorítására és azoknak a WHO által ajánlott szintre módosítására, különösképp a PM_{2,5} esetében. Ezen felül a Bizottságnak fel kell gyorsítania a jogsértési eljárás ütemét, valamint biztosítania kell az Aarhusi Egyezményben foglalt rendelkezések teljes mértékű végrehajtását mind a nemzeti jogrendszerek, mind az uniós légszennyezési jogszabályalkotás szintjén.

Ez az intézkedés cselekvésre sarkallna azokban az országokban is, ahol az állampolgárok még mindig elfogadhatatlanul nagy mértékű légszennyezésnek vannak kitéve és így minden EU-polgár számára a védelemnek ugyanazt a minimális szintjét garantálná az Unió bármely területén.

2005-ben az Európai Bizottság úgy foglalt állást, hogy „a levegőszennyezés hatásai túl jelentősek ahhoz, hogy figyelmen kívül hagyjuk azokat” és hogy „nem lenne túl ésszerű, ha a jelenleg érvényben lévő jogszabályok alkalmazásán kívül semmilyen további lépéseket nem tennénk.”²⁰ Most, nyolc év elteltével legfőbb ideje, hogy ezeket a szavakat cselekvés kövesse. és hogy az Európai Bizottság kidolgozzon egy olyan jogszabálycsomagot, mely ambiciózus módosításokat foglal magában, kötelező érvényű és átfogó intézkedéseket tartalmaz minden nagyobb forrásra vonatkozóan. Ez az Európai Unió állampolgárainak, a környezetnek és a nemzeti költségvetéseknek egyaránt javára válna.

Ezt az állásfoglalást több mint 60 európai környezetvédelmi civil szervezet küldte el 2013. március 4-én az Európai Bizottságnak.²¹

¹⁸ Ld. az US EPA honlapját: <http://www.epa.gov/pm/actions.html>

¹⁹ Summary report of the Aphekom project 2008-2011”. March 2011. Available at: www.aphekom.org

²⁰ Thematic Strategy on Air Pollution, Communication from the Commission to the Council and the European Parliament, 21 September 2005.

²¹ A támogatók listája: <http://www.eeb.org/?LinkServID=42BEBEBD-5056-B741-DBBE1878C116803B&showMeta=0&aa>.

A támogató szervezetek logója a következő oldalon található.

